

Avdelningen för verksamhetsstöd och -styrning
Linda Almqvist
linda.almqvist@ivo.se

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar avseende utkast till lagrådsremiss - Ordning och säkerhet vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter

Sammanfattning

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) tillstyrker ovan nämnda förslag med nedan lämnande kommentarer.

3 Bestämmelserna om ordning och säkerhet på häkten ska tillämpas även vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter

I förslaget beskrivs att ordnings- och säkerhetsrelaterade risker och hot samt konkreta säkerhetsrelaterade händelser har ökat i omfattning och allvarlighet vid undersökningsenheterna. Genom 1992 års psykiatriska vårdreform avskaffades möjligheten för de rättspsykiatriska undersökningsenheterna att tillämpa myndighetsbefogenheterna i den då gällande häkteslagen. Häkteslagens (2010:611) bestämmelser om ordning och säkerhet föreslås åter igen göras tillämpliga vid Rättsmedicinalverkets (RMV) rättspsykiatriska undersökningsenheter.

6.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning

5 a §

Vad avser stycke 2 i förslaget anges att den som utan att vara frihetsberövad och ska genomgå en rättspsykiatrisk undersökning eller en läkarundersökning enligt 7 § (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål kan tas in vid en sådan enhet som avses. Rimligen borde detta uttryckas så att det klart framgår att personen ”ska komma till undersökningsenhet” istället för att tas in. Detta då det senare snarare uttrycker ett frihetsberövande som inte är avsett i det aktuella fallet.

Förslaget innebär att den som inte är frihetsberövad men som ska genomgå en rättspsykiatrisk undersökning eller läkarundersökning blir underkastade vissa

myndighetsbefogenheter i häkteslagen. Det kan vid en första åsyn te sig främmande att det ska finnas möjlighet till inslag av visst specifikt tvång med stöd av häkteslagen, i form av bland annat kroppsvisitation och kroppsbesiktning, utan att personen är häktad eller frihetsberövad. Denna inskränkning måste emellertid vägas mot de ordnings- och säkerhetsrisker som kan uppstå. Sådana risker kan vara, som utredningen pekar på och som är kända för myndigheten, att personer tar med sig exempelvis tillhyggen eller andra föremål som kan skada såväl personen själv som andra personer. Ur ett säkerhets- och ordningsperspektiv får det därför anses vara godtagbart att vissa av häkteslagens regler träffar denna grupp av personer som inte är frihetsberövade men som ska genomgå en rättspsykiatrisk undersökning eller en läkarundersökning, enligt ovan nämnda paragraf.

11 § andra stycket

Denna del av utredningens förslag torde falla om häkteslagens regler ska göras tillämpliga då rättspsykiatriska undersökningar av frihetsberövade personer endast utförs inom ramen för Rättsmedicinalverkets organisation i Stockholm och Göteborg. Enligt IVOs tolkning och bedömning är inte häkteslagens regler tillämpliga på undersökningsenheter som förekommer inom den offentliga hälso- och sjukvården.

Övrigt

Förslaget att tillämpa bestämmelserna om ordning och säkerhet på häkten vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter synes vara väl avvägt. Förslaget beskriver ett komplext regelverk vilket gör det extra viktigt att förslaget är tydligt och strukturerat. Myndigheten anser att förslaget i viss mån kan förklaras tydligare.

IVO vill påpeka vikten av att det tydligare framgår att en person som är häktad eller annars frihetsberövad och tas in för en rättspsykiatrisk undersökning kan bli föremål för rättspsykiatrisk vård. Genom den nuvarande strukturen kan det tolkas som om häkteslagens regler även ska tillämpas vid denna situation. Emellertid ska lagen om rättspsykiatrisk vård (1991:1129) då tillämpas och den vård och behandling som då ges är att betrakta som hälso- och sjukvård, vilket inte är fallet om en person endast genomgår en rättspsykiatrisk undersökning eller en särskild personutredning i brottmål.

Ordnings- och säkerhetsbefogenheter som regleras av häkteslagen och som föreslås gälla för Rättsmedicinalverket kan fattas av annan person än undersökningsenhetens chefsöverläkare. Samtidigt kan det bli aktuellt med tvångsvård för en häktad eller annars frihetsberövad person, beslut om tvångsåtgärder fattas då av chefsöverläkare. Detta innebär att det kommer att finnas två olika chefsnivåer som olika typer av beslut kan komma att fattas på. Ur ett individperspektiv är det viktigt att det står klart för den enskilda med stöd av vilken lag eventuella tvångsåtgärder vidtas. Det vore önskvärt att överväga om detta är den mest rättssäkra lösningen.

Utredningen anser att IVOs tillsyn omfattar tillämpningen av de nya bestämmelserna om rättigheter och befogenheter vid de rättspsykiatriska undersökningsenheterna. Att anlägga ett sådant perspektiv på IVOs tillsyn vore att frångå att myndigheten är en tillsynsmyndighet för hälso- och sjukvård, socialtjänst och LSS. Enligt IVOs bedömning

synes det mer lämpligt att exempelvis Justitieombudsmannen (JO) bedriver den här typen av tillsyn rörande rättssäkerhetsfrågor. Det är önskvärt att man eftersträvar samma ordning för intagna och personer som kommer till RMVs undersökningsenheter och för häktade eller annars frihetsberövade personer. JO granskar idag bl.a. Kriminalvården. IVO anser att denna typ av tillsyn som rör rättssäkerhetsfrågor kopplade till häkteslagen inte i något avseende rymms inom myndighetens ansvars- och befogenhetsområde.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Gunilla Hult Backlund. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Patric Winther och chefsjuristen Anna Sundberg deltagit. Föredragande har varit juristen Linda Almqvist.

Inspektionen för vård och omsorg

Gunilla Hult Backlund

Linda Almqvist